

Til Kunnskapsdepartementet
Pb 8119 Dep
0032 Oslo

Høringsuttalelse til Stjernøutvalget:

NOU 2008:3 Sett under ett – Ny struktur i høyere utdanning

Voksenopplæringsforbundet (VOFO) takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse til ovennevnte utredning. VOFOs formål er å fremme voksnes læring. Vår uttalelse vil derfor i overveiende grad ha fokus på voksnes rett, tilgang og mulighet til etter- og videreutdanning innenfor den framtidige struktur for høyere utdanning i Norge.

VOFO er interesseorganisasjonen for studieforbundene i Norge. Vår uttalelse baserer seg også derfor på innspill fra studieforbund som har et spesielt engasjement innenfor utredningens mandatområde.

Studieforbundene er samlet sett store innen læring. I henhold til Lov om voksenopplæring (1976/1992) er hovedtyngden av deres virksomhet tradisjonelt innenfor ikke-formell opplæring, mens skoleparallele tilbud i samarbeid med det offentlige utdanningssystemet utgjør en økende del. Studieforbundene er også nylig offentlig utredet gjennom det såkalte Tronutvalget, som i september 2007 la fram NOU 2007:11 *Studieforbund – læring for livet*. Her slås det bl.a. fast at samarbeid mellom studieforbund og høyere utdanningsinstitusjoner også i framtiden må være et viktig felt, med tanke på voksnes behov for tilbud der de bor.

På denne bakgrunn vil VOFO innledningsvis beklage at Stjernø ikke har funnet rom i sin utredning til å omtale studieforbundene. Desto viktigere er det at vi med dette får anledning til å bli hørt.

Om studieforbundene og høyere utdanning

Av de 19 (av totalt 20) studieforbundene som er medlemmer i VOFO er det Folkeuniversitetet som har mest erfaring i samarbeid med universiteter og høyskoler, men studieforbund som AOF, Folkekulturforbundet og Populus har også inngått noen slike samarbeidsavtaler. Slikt samarbeid har hittil vært regulert under Voksenopplæringsloven som "studieringer på høgre nivå".

Eksempler på samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner og studieforbund

Folkekulturforbundet har utviklet og er medarrangør i et utdanningstilbud innen folkelig dans og bunad/drakt. Folkeuniversitetet har en rekke studietilbud, blant annet:

- **Desentralisert mastergrad i organisasjon og ledelse**
Studiet har sterkt tilknytning i eksisterende næringsliv – med prosjekter og masteroppgave.

Samarbeid mellom Folkeuniversitetet
Buskerud/Vestfold/Telemark og NTNU
Stuedsted: Sandefjord

- **Praktisk pedagogisk utdanning**
Målgruppen er lærervikarer som må ha en godkjent lærerutdanning.

- Folkeuniversitetet har gjennom flere år hatt samarbeid med blant annet Universitetet i Oslo og Høgskolen i Østfold.
Studiested: Ulike steder i landet blant annet Drammen og Vesterålen.
- **Inkludering i lokalsamfunn og arbeidsliv**
Målgruppen er programrådgivere, lærere, helsepersonell og andre som har behov for kompetanse mht minoritets/majoritetsproblematikk.
Samarbeid mellom Folkeuniversitetet og Høgskolen i Oslo.
- **Videreutdanning for lærere i alle kommuner – kunnskapsløft gjennom ulike skolereformer**

Hvorfor er studieforbundenes bidrag til høyere utdanning verdifullt, og hva betyr det for fremtidig struktur i høyere utdanning? Det følgende er noen argumenter slik vi ser det:

- **Regionalt/lokalt kompetansebehov:** Et institusjonelt samarbeid mellom et studieforbund vil kunne ivareta de behov som skisseres i NOUen mht regionale/lokale næringslivs behov for kompetanse, og samtidig ivareta voksne studenters behov og mulighet for høyere utdanning.
- **Likestillingsperspektivet i høyere utdanning:** Viktigheten av å ha fleksibel kursvirksomhet som gir mange voksne mulighet til å ta høyere utdanning i kombinasjon med jobb.
- **Innovasjon og nyskaping:** En positiv synergieffekt av lett tilgang på høyere utdanning i distriktene er at det gir mulighet til tilførsel av ny kompetanse for voksne som er i tråd med de utfordringene som deres arbeidsplasser står overfor. Ny kompetanse -i et arbeidsliv i rask endring er avgjørende for innovasjon og nyskaping.
- **Profesjonsutdanning og rekruttering av kvalifisert arbeidskraft lokalt:**
Studieforbundene har erfaring med tilrettelegging av profesjonsutdanning for eksempel for hjelpepleiere og lærervikarer som ønsker en fullverdig profesjonsutdanning som sykepleier eller lærer. Motivasjon og fullføringsprosent er høy blant denne målgruppen, og de bidrar til å øke andelen kompetent arbeidskraft innenfor blant annet skole og helsevesen rundt om i kommunene.
- **Høyere utdanning for folk i høy alder:** Mange av studentene på studiene på for eksempel bunad/draktstudiet har høy alder, og det er lite trolig at de hadde startet som studenter i andre fag. Det er med andre ord en sterk faglig forankring som gjør at de søker utdanning.
- **Høyere utdanning for nye grupper:** At frivillige organisasjoner gjennom studieforbundene bidrar til å utvikle høyere utdanning er i seg selv spennende, og det handler om å legge til rette for utdanning for nye grupper og nye fag.

Dette gir tilbud om høyere utdanning til grupper som ellers ikke ville studert og bidrar til å utvikle den faglige bevisstheten i organisasjonene.

- **Opprettelse av nye fag:** For små fag, med lite fagmiljø er det svært vanskelig å etablere tilbud om høyere utdanning. Bunad og draktfaget er utviklet som høyskoletilbud gjennom samarbeid mellom fagrådet, frivillige organisasjoner og et universitet. Dette ville ingen av partene hatt mulighet til å gjøre alene.

Om voksnes mulighet for bredt og relevant etter- og videreutdanningstilbud (kapittel 11 og 16)

VOFO stiller seg bak høringsuttalelsen fra Fagforbundet (som er medlem av Studieforbundet AOF) på dette punktet, og beklager at til tross for at Stjernøutvalgets mandat særskilt nevner voksnes behov for etter- og videreutdanning har dette ikke fått et eget kapittel i utredningen. For svært mange voksne er det først og fremst fleksible og desentraliserte utdanningstilbud i nærhet til arbeidsplass/hjem kombinert med IKT-løsninger som gir mulighet for å ta høyere utdanning.

I kapittel 11 understreker utvalget at strukturen i Norge skal gi befolkningen i alle deler av landet tilgang til høyere utdanning, men når disse hensyn avveies i forhold til nasjonale og internasjonale krav til høyere utdanning, blir det klart at den desentraliserte struktur med små studiesteder må vike slik utvalget argumenterer. Tanken om å omgjøre slike små institusjoner til "studiesentre uten permanente faglig ansatte" synes ikke å ta høyde for det behovet voksne har for gode tilbud lokalt.

VOFO ser det som viktig at det satses på gode tilbud til voksne og utvikling av samarbeidsordninger som styrker kontakten mellom arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene.

Om like muligheter for alle uavhengig av kjønn, etnisk og kulturell bakgrunn eller funksjonshemming (kapittel 18-20)

VOFO anser det som et svært viktig mål at alle skal ha like muligheter uavhengig av kjønn, etnisk og kulturell bakgrunn og funksjonshemming.

NOUen gjennomgår dagens situasjon i forhold til etniske minoriteters deltakelse i høyere utdanning og problemer med godkjenning av medbrakt utdanning til Norge. Det blir foreslått ulike tiltak som kan bidra til økt rekruttering og gjennomføring av studiene og bedre muligheter for supplering av utenlandsk utdanning slik at den kan bli godkjent for bruk i norsk arbeidsliv. Dette er positivt.

I denne sammenheng ønsker vi imidlertid å sette fokus på studieforbundenes rolle, som ikke er nevnt. Erfaringene viser at de tradisjonelle utdanningsinstitusjonene har vanskelig for å nå ut til, og rekruttere studenter med etnisk minoritetsbakgrunn. Vår overbevisning og erfaring er at mindre institusjonalisert utdanning, for eksempel

gjennom studieforbund, virker mindre skremmende og kan nå ut til grupper som ikke ellers ville tatt høyere utdanning. Nøkkelordet kan se ut til å være nærhet i lokalmiljøet, fleksibilitet og lav terskel. Dersom det norske utdanningssystemet skal ha som mål å tiltrekke seg flere studenter med minoritetsbakgrunn og bygge ned terskelen for deltakelse, kan det være nødvendig å se på samarbeid med andre aktører for å lykkes. Vi ser det som viktig at dette perspektivet tas med i oppfølgingsarbeidet etter denne NOUen.

Det er også svært positivt at det forslås tiltak for å forbedre ordninger og bidra til å tilrettelegge høyere utdanning bedre for studenter med funksjonshemming. Når det gjelder likestilling mellom kjønn påpeker utvalget den store skjevheten i stillinger innen forskning og høyere utdanning og foreslår en rekke tiltak som kan bidra til å øke kvinners andel av disse stillingene.

Avslutning

VOFO er opptatt av at universitet og høyskoler ser de mange mulighetene samarbeid med studieforbund kan gi, ved at det både kan utvikles nye utdanningstilbud, at man når ut til nye grupper og at høyere utdanning kan tilbys på nye steder. Et samarbeid mellom studieforbund og høyere utdanningsinstitusjoner kan sikre desentralisering uten å bygge ut mange små høyskoler. Vårt hovedpoeng er at reformen må gi rom for, og med økonomiske insitamenter støtte opp under at høyskolene/universitetene samarbeider med aktører som studieforbundene for å gi best mulig tilbud om høyere utdanning til flest mulig.

Oslo, 30.04.08

Voksenopplæringsforbundet

Sturla Bjerkaker

Hilde S. Grønhovd

